

BIOLOGISCHE WATERKWALITEIT IN DE PROVINCIE GRONINGEN

Jan Kok

'De laatste tien jaar is de belangstelling voor ons natuurlijk milieu behoorlijk gegroeid. De ontwikkeling van de wet- en regelgeving, om dat milieu te beschermen, is daarmee parallel gegaan. In de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren is geregeld dat ten behoeve van beheer van oppervlaktewater bijvoorbeeld regelmatig fysisch-chemische analyses moeten worden uitgevoerd om de kwaliteit van ons oppervlaktewater te bewaken. Daarnaast worden ook onderzoeken uitgevoerd naar biologische waterkwaliteit. In dergelijke onderzoeken worden met behulp van een schepnet monsters genomen van makrofaunasoorten uit oppervlaktewater in sloten, plassen, kanalen en dergelijke. Daarbij wordt gekeken naar het voorkomen van soorten waterwantsen, waterkevers, libellelarven, muggelarven, haf-

Zwanen

telarven, kokerjuffers en waterslakken. Het voorkomen van bepaalde soorten en sowieso het al of niet voorkomen van bijvoorbeeld muggelarven of haftelarven geeft een indicatie van de biologische waterkwaliteit. Samen met fysisch-chemische parameters van oppervlaktewater, zoals gehalte ammonium en fosfaat en zuurgraad vormt de biologische waterkwaliteit de ecologische karakterisering van oppervlaktewater.

Beheer van oppervlaktewater in ons land is geregeld in de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren en de daaruit voortvloeiende Algemene Maatregelen van Bestuur. Geregeld is onder meer dat elke provincie een waterkwaliteitsplan opstelt, waarin per provincie het beheer van oppervlaktewateren vastgelegd wordt. In, op rijksnivo vastgestelde, indicatieve Meerjarenprogramma's voor beheer van oppervlaktewateren worden richtlijnen gegeven ten aanzien van de inhoud van deze waterkwaliteitsplannen. Globaal gezien dienen in waterkwaliteits-

plannen normen en bestemmingen van oppervlaktewater te worden weergegeven waaraan men in een bepaalde tijd wenst te voldoen. Daarbij dient een juiste afstemming van maatschappelijke belangen, milieubelangen en natuurbescherming met betrekking tot het beheer van oppervlaktewater plaats te vinden.

Vanuit menselijke belangen gezien heeft men doorgaans alle belang bij goed en dus schoon viswater, zwemwater, water voor veedrenking en dergelijke. Daarnaast is het, vanuit ecologisch oogpunt gezien, duidelijk dat een goede kwaliteit van oppervlaktewater belangrijk is in verband met het voorkomen van organismen zowel op het land als in het water. De wisselwerking tussen samenleving en milieu en samenleving en natuur is een zeer complex proces en laat zich niet op eenvoudige wijze in cijfers uitdrukken. Men kan niet slechts op grond van fysisch-chemische en technische parameters voorspellen hoe de natuur op veranderingen in het milieu zal reageren. Je zult daarvoor naar de natuur zelf moeten kijken. Als we ons beperken tot onderzoek naar de kwaliteit van oppervlaktewater dan komt de noodzaak naar voren om naast een fysisch-chemische beoordeling ook een biologische beoordeling uit te voeren. Dit laatste zal geregeld moeten worden in eerdergenoemde waterkwaliteitsplannen.

Funkties

Elk type oppervlaktewater heeft een geheel eigen ecologie. Zo zal de soortensamenstelling van makrofauna in petgaten en in sloten van elkaar verschillen. Ook de invloed van grondsoort kan binnen eenzelfde watertype zo zijn dat sprake is van verschil in samenstelling van soorten binnen een bepaald watertype. Het is daarom noodzakelijk regionaal biologisch onderzoek naar waterkwaliteit te doen, ondersteund door fysisch-chemische metingen, met als doel een regionaal ecologisch referentiekader voor kwaliteit van oppervlaktewater vast te stellen. Vanuit het aldus vastgestelde referentiekader is zinvol en doeltreffend waterbeheer uit te voeren gericht op functies van

Futen

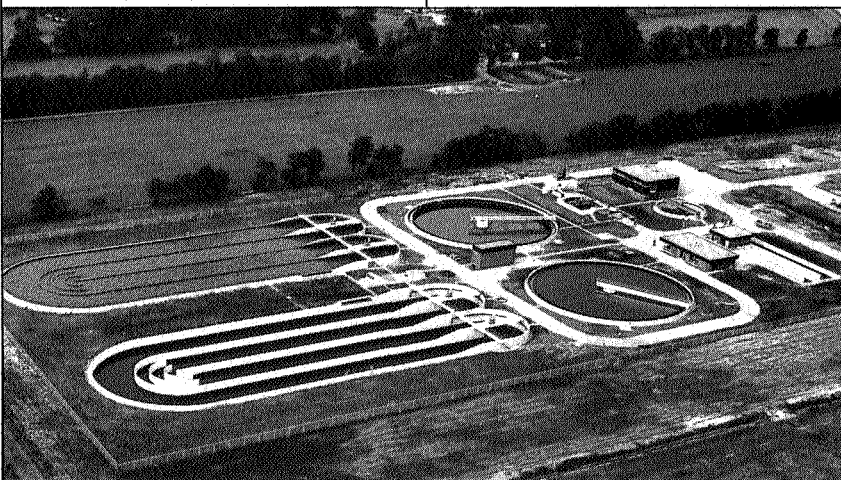
tussen het welslagen van natuurlijke processen (bv. het fladderen van een vlinder en het voorkomen van vogels in onze omgeving) en de mate van leefbaarheid van ons milieu.

Smeerpip

In de provincie Groningen is het beheer van oppervlaktewater in het verleden vooral gericht geweest op het oplossen van het veenkoloniaal afvalwaterprobleem. Dit werd aangepakt door het bouwen en aanleggen van zuiveringsinstallaties, riolering en persleidingen (waaronder de zogenaamde smeerpip). Gezien door een ecologische bril kan de aanleg van de persleiding van de Veenkoloniën naar de Dollard bezien worden als een verschuiven van het afvalwaterprobleem van dit gebied en valt af te keuren. Buiten dit aspect van het tot nu toe gevoerde beleid om kan in het algemeen gesteld worden dat de kwaliteit van het Groningse oppervlaktewater, fysisch-chemisch gezien, redelijk is. Richtlijn in het beleid is tot dusver te voldoen aan landelijk gestelde fysisch-chemische normen voor oppervlaktewater. Een bezwaar is hierbij dat de regionale ecologie van oppervlaktewater daar niet in wordt betrokken.

Zuidelijk Westerkwartier

De zogenaamde verziltingsgebieden langs de kust (oppervlaktewater met meer dan 120 mg/l Cl-) betitelt men als voedselrijk, waarbij men geheel voorbij gaat aan de eigen ecologie van deze gebieden. In de provincie Groningen is ARGUS Milieukundig Ingenieursbureau in opdracht van de provincie bezig met het uitvoeren van hydrobiologisch onderzoek. Dit onderzoek is gericht op inventarisatie van hydrobiologische waarden en kenmerken van enkele watertypen in het Zuidelijk Westerkwartier. Daarvoor worden uit sloten in laag gelegen veen en klei op veenpolders in het Zuidelijk Westerkwartier monsters genomen uit oppervlaktewater. Gekeken wordt naar onder andere muggelarven, haftelarven, kokerjuffers, slakken, waterkevers en waterwantsen. Voorts wordt gekeken naar het voorkomen van waterplanten. ARGUS verwacht medio januari 1986 het onderzoek te hebben afgerond.

Rioolwaterzuivering

het water voor de mens en gericht op een juiste belangenbehartiging van ecologisch natuurlijke functies van oppervlaktewater. In het kader van ecologische waterbeoordeling en/of van het vaststellen van regionale referentiekaders wordt landelijk gezien in vrijwel elke provincie hydrobiologisch onderzoek verricht. Naast de reeds wettelijk aangegeven bestemmingen van oppervlaktewater zoals vaarwegen, viswater, water

voor schelpdierachtigen, water voor zalmachtigen en zwemwater dient men zich bewust te zijn van de noodzaak tot het toekennen van de bestemming "ecologisch kwetsbaar oppervlaktewater". Hierdoor ontstaat een nieuw middel om de steeds verdergaande nivellering van natuurwaarden in het landelijk gebied tegen te gaan. Dit is van groot belang, niet alleen voor natuurbehoud op lange termijn maar ook voor de kwaliteit van ons leefmilieu, vanwege het positieve verband dat bestaat